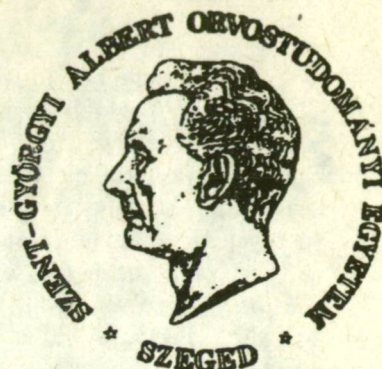

SZOTE

NAPLÓ

1. ÉVFOLYAM 5. SZÁM 1990. november 14.

Kiadja az Egyetem Rektora

Egyetemünk Rektorának felkérésére, bizottsági munka keretében került sor az egyetemi autonómia kérdésének vizsgálatára. A bizottság tagjai (Földes Vilmos és Julesz János professzorok, Lonovics János és Kiss Attila docensek) és annak alulírott elnöke, a fenti elaborátumot bocsátották az Egyetem vezetésének rendelkezésére. Úgy vélem, célszerű, ha az anyagot szélesebb körben is hozzáférhetővé tesszük, s ezért azt, Rektorunk hozzájárulásával, a SZOTE NAPLÓBAN publikáljuk. Természetes módon, a bizottság tagjai néhány kérdésben nem jutottak teljes egyetértésre; ilyen esetben vagy ismertetjük a különböző alternatívákat, vagy pedig a többségi nézetet közöljük. Az ebből adódó egyenetlenségekért a bizottság elnöke vállalja a felelősséget. Ezzel együtt, az Egyetem helyzetének az autonómia oldaláról való megközelítése kimozdítja a holtpontról a reformtárgyalásokat – ami e közlésnek nem titkolt célját képezi.

Az egyetemi autonómia

Az Egyetem: Universitas magistrorum et scholarium; szabad egyetemi polgárok autonóm közössége. Az egyetemi polgárok:

- 1) a *habilitáltak*, tehát a *venia legendi*-vel bíró tanárok,
- 2) a *nem-habilitált diplomás* egyetemi tansegédszemélyzet,
- 3) az egyetemi *hallgatók* és
- 4) az egyetemi *alkalmazottak*.

Az egyetem polgárainak egyes rétegei nem számarányuk szerint, hanem az egyetem nemzetközi megmérettetésének alapját képező tudományos tevékenységében játszott szerepüknek megfe-

lelő, súlyozott arányban képviseltetik magukat az autonóm egyetemi testületekben.

A lexikonok, illetve az értelmező szótárak megállapításai szerint az autonómia: „önkormányzat”, tehát valamely testületek olyan szervezete, amelynél fogva saját ügyeit, minden más hatóságtól teljesen függetlenül, önmaga intézi, tehát úgy a törvényhozói (legislatív), mint a végrehajtói (executív) és a bíráskodási (jurisdictionális, tehát kontrollálási) jogot önmaga gyakorolja, előljáróit, tisztségviselőit önmaga választja. Alapvető követelmény az egyes hatalmi ágak szétválasztása. Az autonómia fogalmának szinonimái: önállóság, öntörvényűség, öngazgatás. Akár abból a tényből kiindulva, hogy az egyetem nem áll külső kapcsolatok nélkül a társadalomban, akár a külföldi és hazai egyetemeknek a középkortól napjainkig tartó történetének ismeretében nyilvánvaló, hogy az *abszolút* egyetemi autonómia soha sem volt s nem is lesz elérhető. Az autonómia *külső feltétele*, hogy az államhatalom ill. a napi politika áramlatait és csatározásait falain kívül rekesse. Az autonómia *belső feltétele* a demokratikus alapokon nyugvó egyetemi önkormányzat.

Az egyetemi autonómia több dimenzióban érvényesül, u.m.:

- 1.) Gazdasági autonómia. Mivel az egyetemnek nem célja profitot létrehozni, így nem lehet önfenn tartó, s költségvetését jelentős mértékben külső forrásokból kell biztosítani (állami költségvetés, megyei-városi önkormányzatok támogatása, belöldi és külföldi alapítványok). Ennek ellenére az egyetemi önkormányzatnak döntéseiben ezektől a pénzforrásoktól függetlennek kell maradnia. Az egyetem szuverén joga, milyen ellenszolgáltatás (tandíj) ellenében vállalja az oktatást.

2.) Az egyetem vezető testületeinek autonómiája. Az egyetem legfőbb vezető testületét (az egyetemi tanácsot) az egyetemi polgárok választják meg, külső befolyásoktól mentesen, meghatározott időtartamra, az általános és titkos választójog alapján. Az egyetemi tanács az egyetem legfőbb „törvényhozó” (*legislativ*) testülete. A rektort, a prorektort és a questort (akik a végrehajtási – *executiv* – hatalmi ágat képviselik) az egyetemi tanács választja meg. A kari tanács tagjait ugyancsak az egyetemi polgárok választják meg, míg a dékánt a kari tanács választja. A vezetőket az illetékes testületek incompetencia esetén visszívhatják. Az egyetemi tanárokat a tudományok doktorai közül az egyetemi tanács választja nyilvános pályázat alapján s a köztársasági elnök nevezi ki. (Egyesek szerint klinikusok esetében elég lenne a szimpla habilitáció a professzori kinevezéshez. Ez azonban indokolatlanul degradálná a klinikai szakmákat a teoretikusokkal szemben.) A docenseket ugyancsak az egyetemi tanács választja nyilvános pályázat alapján a habilitáltak közül s a rektor nevezi ki. A tanszékvezetőket nyílt (országos, esetleg nemzetközi) pályázat alapján, az egyetemi tanárok közül a rektor nevezi ki meghatározott időre; e kinevezésekkel, valamint a meghosszabbítással kapcsolatos döntésekor a rektor az Egyetemi Tanács, valamint az Egyetem Ellenőrző Testületének (ez a független, kontrolláló, *jurisdictionalis* hatalmi ágat kell képviselje) véleményére támaszkodik. Megfontolandó, hogy e kérdésekben valamely fórum(ok)nak legyen-e vétőjoga. A szakmai szempontok érvényesítése érdekében az egyetemi tanács külső szakkörök állásfoglalását is kikéri (pl. országos szakkollégium, MTA megfelelő osztálya, ill. ezek mellett, vagy helyett a szóbanforgó területen nemzetközi tekintélyekből meghívott testület). Az adjunktusokat és tanársegédek az érintett tanszékvezető előterjesztése nyomán, a kari tanács véleményének (esetleg vétőjogának) figyelembe vételével meghatározott időtartamra, de meghosszabbíthatóan a dékán nevezi ki; klinikai orvosok, gyakornokok és demonstrátorok alkalmazása, kinevezése és meghosszabbítása a tanszékvezető jogkörébe tartozik, aki személyzeti kérdésekben az intézet tanácsával konzultál.

3.) Az oktatás autonómiája: a tanszabadság, melyet csupán a szakma nemzetközi követelményei korlátozhatnak. Az egyetem, a karok és az egységek

vezetői folyamatosan tájékozódnak arról, hogy milyen tanmenet és milyen szintű ismeretanyag teremti meg annak feltételét, hogy az adott egyetemen megszerzett diplomát hazánk más szakintézményeiben is elfogadják. Törekedni kell arra, hogy a hazai egyetem diplomáját külföldi egyetemeken is elismerjék, vagy legalább annak birtokosa az itt megszerzett szakismereteinek birtokában képes legyen diplomáját különbözeti vizsgával külföldön is elfogadtatni.

4.) A tudományos munka autonómiája: a kutatás szabadsága, elvileg teljeskörű s csupán a tudományos etika írott és íratlan szabályai, valamint azon kül- és belföldi alapítványok és pályázattal elnyerhető támogatások korlátozhatják, amelyek megszabják az általuk szubvencionált kutatások témakörét.

5.) Az egyetemen végzett gyógyító munka az orvoseképzés szolgálatában áll. A *gyógyítás szabadságát* csupán az orvosi etika és a szakma korszerű szabályai korlátozzák.

Felmerül a kérdés, milyen mértékben befolyásolná az autonómiát az orvosegyetemnek a tudományegyetemekkel való egyesülése. Az egységes universitas („Universitas litterarum et scientiarum”) elvét a hagyományos egyetem fogalma és számos külföldi példa egyaránt támogatja. Így az egyetem autonómiája és tekintélye minden bizonnyal növelhető, az egyetemi adminisztráció (ha viszonylag bonyolult átszervezéssel is) gazdaságosabbá tehető. Másrészt megállapítható, hogy a szakterületek specializálódásának eredményeképpen létrejött orvosegyetemek nem életképtelen torzók. Nem zárható ki, hogy az önállóság feladása, az orvosegyetem fakultássá degradálódása a felettebb költségigényes orvostudomány elszegényedését eredményezhetné, hacsak a társadalombiztosítás külön nem alimentálná a gyógyítást és a medicinális kutatómunkát. Ennek ellenére úgy tűnik, a jövő útja az egységes Universitasé.

Csillik Bertalan

A SZOTE NAPLÓ szívesen ad helyet a tárgykörbe tartozó véleményeknek.

DOLGOZÓI SÍTÚRA!!!!!!

A Testnevelési Tanszék megkezdte a dolgozói sítúra szervezését.
A sítúra 1991.január 19 – 26. között lesz Csehszlovákiában, Hronec helységben.
Jelentkezni, érdeklődni a Sportpályán vagy a 22 – 022 telefonon.
Mindenkit szeretettel várunk!

HALLGATÓI VÉLEMÉNY AZ EGYETEMI KÜLDÖTTGYŰLÉS ELŐTT

Egyetemünkön is elkezdődött – a mai Magyarország gazdasági és társadalmi viszonyaira maximálisan jellemző – változás, átalakulás. Nagy bizonytalanságban végzik munkájukat oktatók, egyetemi dolgozók, hallgatók egyaránt. Folynak, folytak a tárgyalások egymás között, melyek eddig nem sok eredménnyel kecsegtettek. Érezhető a bizalmatlanság a különféle csoportok között, pedig csak kooperálva lehet olyan egyetemi viszonyokat teremteni, melyek közt mindenki nyugodtan véggezheti munkáját.

Érzésünk szerint részben feleslegesen szított ellentétek feszülnek hallgatók és professzorok között, hiszen a tanszékvezetők túlnyomó részével eddig is jól tudtak a diákok együttműködni. Sok intézetben jól működött a hallgatói kontroll, néhol kérték a hallgatók véleményét. A diákok kéréseit teljesítették, cserébe a THK-sokon keresztül elfogadható és teljesíthető, jobbító kívánságok érkeztek. Megfigyelhető, hogy ezzel nem csökkent a tanszékek, vezetőik és más oktatók presztízse, sőt... Közelebb kerülünk egymáshoz, kellemesebb légkörben tanulhattunk.

Feleslegesen nem kellene összerúgni a port olyan emberekkel, akik tapasztalataik birtokában modern, – divatos mai szóval élve – európai szintű Universitas létrehozásán fáradoznak. Meg kell becsülnünk őket és más módon kell viszonyulnunk hozzájuk, hiszen közöttük vannak olyanok, akik legmerészebb álmainkban sem szereplő gondolatok megvalósítását tartják fontos feladatuknak. Folyamatosan konzultálnunk kellene ezekkel a személyekkel és velük közös álláspontot kell támogatnunk a különböző fórumokon.

„Megkülönböztetett figyelmünket” azokra kellene fordítanunk akik úgy érzik, hogy a különféle szabályzatokat csak a

hallgatóknak kell betartaniuk, akik sértésnek, személyük elleni támadásnak fogják fel a „túloldalról” jövő kéréseket. Olyan intézetekkel, egységekkel kellene „foglalkoznunk” ahol az oktatás vizsgáztatás színvonala, szervezettsége messze esik a megkívántaktól. Ha „megköszönnék” a néhány, ilyen helyen dolgozó alkalmatlan ember eddigi tevékenységét, és hagynák dolgozni a megfelelő kreativitással rendelkező munkatársakat, akkor minden biznnyal az általános bizalmatlanság is enyhülne.

Azzal kellene elsősorban törődnünk, hogy az egyetem struktúrája – szem előtt tartva a gazdaságosságot – közeledjen az elvárt, korszerű szervezethez. A rendelkezésre álló – sajnos nem elegendő – pénzösszeg megfelelő csoportosításával, felhasználásával hatékonyabb lehet az oktatás – gyógyítás.

Ha az előzőkben felsorolt feladatokat oldanánk meg, abban az esetben meg lehetne valósítani azt az egyetemet, melyet Bálint Gábor docens felvázolt a SZOTE Napló 3. számában. Így el lehetne fogadni, hogy a különféle fórumok összetételéből adódóan (lásd a cikket!) az oktatók kezében legyen a hallgatókat is érintő ügyekben a döntés. Viszont szükséges, hogy a diákok előtt megfelelő, értelmes alternatívák legyenek – a cikkben leírtak szerint – s talán ezzel a hallgató-oktató ellentét minimálisra csökkenthető. (Mert ellentét volt, van és bizonyára lesz is! – idézet: korábbi tanárainktól.) Fontos, hogy a hallgatókat érdekeltté tegyék a tudás, a szakma elsajátításában, ne pedig a jegyek, a diploma, mint papír megszerzésében. (Lásd. SZN 2.szám – Benedek prof.) Pontosan meg kell jelölni azokat a kompetens fórumokat, amelyhez a hallgatók tanulmányi és egyéb ügyekben esett sérelmekben fordulhatnak, melyek

megfelelő orvoslást nyújtanak számukra. (Úgy gondoljuk ui., hogy jelenleg ilyen nincs!) Feltétele az együttműködésnek az is, hogy minden oldalról tartsák be a különböző szabályzatokban foglaltakat!

Olyan egyetemi és kari tanácsokat kellene most létrehozni, amelyek nem nagy létszámúak, így működésképesek, ahol minden réteg csak kizárólag egy konszenzuson alapuló, közös érdeket tudna érvényesíteni. Majd pozitív tapasztalatok esetén lehetne kialakítani a Bálint docens által bemutatott Kari Tanácsot.

Szükséges lenne az egyetemi hivatalok (dékáni, GH stb.) munkáját korszerűsíteni. Ezekben az egységekben annyi dolgozót kellene alkalmazni, amennyi képes elvégezni a rájuk rótt munkát, megfelelően el kellene különíteni feladataikat, meg kellene követelni tőlük a profi munkát, hiszen azért kapják a bérüket.

Természetesen ez csak egy hallgatói vélemény, melyet kérjük, hogy gondoljanak át. Lehet, hogy a leírtakban nincs teljesen igazunk, de talán megbocsátható, tekintettel korunkhoz mérhető tapasztalásunkra. Mi, azt hiszem csak azt mondhatjuk el magunkról minden szerénységgel, hogy a tanuláshoz, nem komoly munkához, értünk.

Szeged, 1990. október 25.

Vályi Péter III.FOH.

Mészáros Zsolt IV.OH.

Németh István IV.OH.

Szépkiúti Sándor IV.OH.

Szepesvári Szabolcs IV.OH.

AZ EGYETEMI TANÁCS ÜLÉSÉN...

(1990. november 2. 11⁰⁰ h)

Manapság igazán nem mondhatni, hogy az áporodott unalom lengi körül az egyetemeket, hasonlóan nem az orvosegyetemeket. Íme most is, mint Szilárd János rektor tájékoztatójából megtudhattuk, az orvosegyetemek rektorait fogadta Surján László miniszter és mintegy órányi időtartam alatt tájékoztatta őket szándékáról. Ennek első lépése, hogy bizonyos elveket ismertetett a Miniszter. Nevezetesen: nem híve a mechanikus megoldásnak, tehát az egyetemek a saját kérdéseiket lehetőleg maguk döntsék el. Hatályosnak kell tekinteni az oktatási törvényt s annak előírásait nem szabad megszegni. A Miniszter Úr hangsúlyozta hogy azért most került sor a rektorokkal való találkozásra, mert ez felelt meg az alulról építkezés elvének, nevezetesen hallgatók, oktatók után most következtek az egyetemek vezetői...

Surján László miniszter úr másik két társával – művelődési és fölművelődésügyi kollégái – közös levelet tervez intézni az egyetemek – főiskolák vezetőihez, amely tartalmazni fogja elvárásait az egyetemekkel szemben. Azért ezt az ún. „rövidebb” utat választja a miniszter, mert a hosszabb, a parlamenti törvénykezés lenne, az pedig beláthatatlan távlatú. (Tekintve, hogy csak ebben az utolsó, évvégi két hónapban is mintegy 30 törvény vár elfogadásra!)

A miniszteri elvárásoknak megfelelően tartásuk meg az egyetemek a küldöttértekezletet (továbbiakban: KÉ; rétegenként válasszanak delegátusokat) és a KÉ fogadja el a Szervezeti Működési Szabályzatot, valamint ajánlásokat az Egyetemi Tanácsnak. A régi választású, de most is üzemelő Egyetemi Tanács pedig vélhetően áldását adja a KÉ javaslataira. Régi és új így eggyé szervesül. Tehát a KÉ megválasztja az egyes rétegek tagjait az új Egyetemi Ta-

nácsba, az pedig a tisztségviselőket. Miként elhangzott, nem kell mindenkit lecserélni, de a formális változás sem tűnik elégségesnek. A személyi kérdéseket illetően sajnálatos és országos jelenség, hogy a reformfolyamatok támogatói, sürgetői mondhatni bizalmatlanok a rektorokkal, testületekkel szemben. Pedig csak közösen lehet sikereket elérni, különben fölös viszály dül. Egyáltalán, a személyi kérdések a legérzékenyebbek, hiszen más sem hallható, mint hogy ő miért még ott, szemben a másikkal aki szintűgy! Tehát nem hivatalosan szólva erősen megoszlik a vélemény, kit – mikor – hová? Ezért is, a Miniszter úr kéri, hogy az egyetemek működőképességének megőrzése végett, a különféle választott személyek és testületek a választásig tisztségükben maradjanak és az újak beiktatásáig töltésig is be feladataikat.

A SZOTE esetében, az Egyetemi Tanács tervei szerint ez a folyamat hozzávetőleg december közepéig eltart.

A kevéske túlzással is legalább idegtépőnek nevezhető kötélfűzés (netán vita?) során számos kérdés is fölbukkant, mint pl.: mi legyen a jövőben a Kerekasztallal? Milyen felelősséget hordoz a régi Egyetemi Tanács, amely a Küldöttértekezlet után már csak szentesít s átadja helyét utódjának? Egyáltalán, maradjanak-e ezek a küldöttek vagy pedig válasszunk újakat? (Ez utóbbi kérdésre válasz született, maradjanak a mostaniak: noha arányuk 96 dolgozó; 98 oktató; 84 hallgató; 49 szervezeti egységvezető noha arányuk nem egészen „szabályos”) ha csak küldöttek lehetnek jelen az értekezleten, akkor ez mit jelent a szerv.egys.vezetők esetében? Sajna a tudósítónak nem az volt a benyomása, hogy ezen kérdések körül forgott volna a szócsata, még kevésbé az eszmecsere. Persze lehet, hogy csupán járatlansága miatt nem látta meg a magasabb szempontokat az alanti megfigyelő:

- r - 6

MEGALAKULT AZ ESZMSZB

November 6-án ülésezett az Egyetemi Szervezeti – Működési Szabályzat Bizottsága, (ESZMSZB) amelynek ezen első ülést Földes Vilmos professzor vezette, rektori megbízás alapján. Tagjai: Benedek György professzor, Fráter Loránd docens, Schindler Árpád oh, Minker Emil rektorhelyettes, Csanádi Lajosné főnővér. Rektori fölkérésre résztvesz az ESZMSZB munkájában az ún. szakértői csoport is, tagjai: Takáts István főtktár, Major Mária jogtanácsos, Báthori János főoszt.vezető és Lednitzky András AOK DH vezető. Terveik szerint nov. 16-ig összegyűjtik a különféle dokumentumokat a SzMSz fontosabb kérdéseiről, amelyek segíthetnek az új elkészítésében, majd lemásoltatják a különféle anyagokat, véleményeket és megküldik az intézeteknek, várhatóan 21 – 22-ig. (Tehát pl. ha az ESZMSZB egyik tagja úgy dönt, hogy adjunk tus legyen) lehet ezután a rektor, akkor erről nem nyitnak vitát, nem kívánják egymást meggyőzni, hanem szemrebbenés nélkül leírják és lesoksorozítják, szétküldik, döntsön a nép sőhajjal... (A kiküldést követően egy hét múlva kerül sorra a KÉ, várhatóan december elején. Péntek délutántól szombat estig vagy szombat reggeltől vasárnap estig, még kérdés. Miképpen az is, mennyit csúszik az egész menetrend, ha nem érkezik meg a három miniszter levele? Hiszen annak ismerete hiányában nem lehet dönten. Bizakodjunk, teszi hozzá a jámbor jegyző.

A ROSTOCKI EGYETEMEN

Dési Illés professzor a Rostocki Egyetem Farmakológiai és Toxikológiai Intézetének meghívására résztvevett az Intézet fennállása 125 éves évfordulója alkalmából rendezett Szimpóziumon. Mint elmondta, ez az Intézet Európa második ilyen intézménye, ennél csak egy korábban alapítottat ismerünk, az észti Tartu városában, amely azonban osztozott az észtek olykor keserű sorsában. Ez azonban már K-Európa-történet, miképpen az is, ami mostanában történik Németország keleti területein. Rostockról – az ottani egyetemi újság segítségével – mondott néhány részletet Dési professzor.

Úgy tapasztaltam ottlétemkor, hogy óriási forrongás jellemzi az egyetemi életet, de messze nem kívánják oly mértékben megkerülni a professzorokat, mint nálunk. Erre csupán két példát hoznék fel: a Halle-i egyetem közegészségtan professzorát választották az újonnan létesített tartomány egészségügyi miniszteréül, továbbá Rostockban az ottani toxikológiai prof. lett az orvoskar tudományos dékán-helyettese, az Egyetemi Alkotmány-előkészítő Bizottság elnöke. A SZOTE Napló múltkori számában Csillik prof által ismertetett 7-2-2-2 szisztéma érvényes Rostockban is avval a megszorítással, hogy bizonyos kérdésekben (tudományos kutatások) a professzorok abszolút többségben vannak.

Csupán az új helyzet érzékeltetésére jegyzem meg, hogy a keleti területek egyetemeit elavult műszerezettségűeknek minősítették, ezért csupán fejlesztésre (!) 6,5 milliárd DM-t irányoztak elő. Komputer és folyóirat beszerzésre eddig 15 millió DM-t kaptak, a fenntartáson kívül. Meghírdetett célkitűzésük bizonyos karok oktatási szintjének emelése, itt a társadalomtudományokról szólnak. Érdemes az ösztöndíjra is pillantást vetnünk: ennek felét a végzés után 10 év alatt kell visszafizetni, kamat nélkül és csak annak, akinek van állása, továbbá jövedelme meghaladja a havi 2200 DM-t. (Összehasonlításképpen: keleti egyetemi tanár fizetése 3000 DM, nyugati kollégájáé 10 ezer DM.)

A keleti területeken túlságosan magas az oktatói létszám a felsőoktatásban, nyugaton inkább alacsony. A kívánatos középen lenne. Azonban a személyi változásokat szigorúan egyéni elbírálás alapján kívánják rendezni, ahol a szakmai produktumot és az egyéni alkalmasságot veszik alapul. Kétségtelen viszont, hogy akiket a múltban adminisztratív úton helyeztek katedrára, nem pedig szakmai rátermettsége miatt, az nem tölthet be vezető pozíciót. Erősíteni akarják az egyetemi kutató helyeket s ez bizonyos akadémiai intézetek leépítését jelenti.

Új helyzetet jelent a biztosítási rendszer megjelenése az eü-ben. A biztosító bizonyos általános pontrendszerrel dolgoz ki a gyógyítás paramétereire, amelytől az eltérést díjazza illetve büntet. Szigorítják a gyógyító intézmények szakszerűségi-hierarchiáját, ezáltal pl. a klinikák nagyobb lehetőségeket nyernek a bonyolultabb problémák megoldására, de elvesznek tőlük egyszerű eseteket és ezzel ágyszámot is. Természetesen ebben a helyzetben megnövekszik a hygiénikusok szerepe, illetve szervezésben, jobban beépülnek a klinikai gyógyítás egészébe.

Súlyt helyeznek arra, hogy a hallgatókat ne érintse hátrányosan az NDK megszűnése, ezért ami jónak bizonyult a keleti oktatási szisztémában, azt átveszik, pl. a 12 éves képzést az érettségig. Természetesen elismernek minden eddigi tudományos fokozatot és diplomát is. E változások miatt megújítják a szövetségi oktatási törvényt. Megemlíttette Dési prof, hogy a konferencia végén a rostocki hallgatók kabaráé adtak elő az egybegyűlték épülésére, amelyben bizony nagyon sötét képet festettek az elmúlt korszakról. Mint közismert, a porosz mentalitás öröksége és a bolsevik drill házassága ijesztő produkcióra volt képes. Ehhez képest erre mifelénk, másként éltünk...

Befejezésül megjegyezte, hogy minden forrongás ellenére rend van és mivel az egyetemi választások már lezajlottak, minden réteg megszavazta küldötteit a 7-2-2-2 alapján, az egyetemet a habilitáltak vezetik.

-r -6

A SZEMINÁRIUM ÉS A KOLLÉGIUM

Az Apáthy kollégium lakói egyrészt az újságból, másrészt a második emeleten előbbre araszolható elválasztó ajtóról értesülnek arról, hogy az egyház visszakéri a volt Szent Imre, jelenlegi Apáthy kollégiumot. Mielőtt a Hittudományi Főiskola, vagy köznyelven „szeminárium” eddigi történetéről elmondanék néhány, talán kevésbé ismert adatot, szeretnék egy rövid megjegyzést tenni.

A szeminárium, illetve az illetékes egyházi hivatal egyetlen felelős emberének sem áll szándékában a kollégium lakóit utcára tenni, sem pedig valami „veszélyeztetettség érzését” kelteni szomszédainkban. Köszönöm, hogy a SZOTE Napló Szerkesztő-sége felajánlotta ezt a lehetőséget: beszéljünk önmagunkról, hogy megismerve egymás helyzetét, ne a feltételezések és gyanúsítgatások hangoljanak bennünket.

A jelenlegi szegedi-csanádi egyházmegye központja a török időkig Csanád, majd Temesvár volt. Az egyházmegyenek saját papnevelő intézete

1806-ban Temesvárott nyílt. Ez az intézet az idők folyamán kicsinek bizonyult és Glattfelder Gyula püspök új papnevelő építtetett, amelyet 1914 november 5-én szentelt fel, szintén Temesvárott. Trianon után a magyarországi növendékek ebben az intézetben nem folytathatták tanulmányaikat és maga a püspökség is végleg Szegedre költözött 1923. március 25-én. Az új országhatárok kijelölése után a kolozsvári egyetemet is Szegedre telepítették. Csanád püspöke és Klébelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter közös tervében az állott, hogy városunk európai szintű, egyetemi város legyen. A bölcséleti és természettudományok mellett a teológiai kart is ilyen szintre kívánták felterjeszteni: az oktató- és nevelőmunkát jezsuita tanárokkal bízta Glattfelder püspök az 1930 ősztől megnyílt teológián. A szeminárium északi szárnyában kapott helyet ideiglenesen a Szent Imre kollégium, mert az építéshez szükséges pénz elfogyott. Véglegesen helye az Apáthy kollégium új része helyén épült volna föl. A Szent Imre kollégiumban volt a papnevelő intézet képolnája, könyvtártermei, ebédlője és auditorium maximum-a, amely jelenleg a tornaterem. Ez utóbbiról csak annyit jegyeznek meg, hogy ez színházi, nyilvános előadásokra és filmvetítésekre készült. Sportolásra – különösen labdajátékokra – már csak azért sem alkalmas, mert a 6–7 cm-es falakra szerelt kosár – palánkok a játékok alkalmával az épület teljes magasságában megrengengetik a falakat (ezért voltak régen külön oszlopokra szerelve!). Ezt az épületrészt 1948 ősztől elvették a teológiától, majd államosították. A kiváló szerzetes tanárokat elűztotta az állami hatóság az oktató munkától. A jezsuiták könyvtárát széthordták, s így a jelenlegi könyvtármányunk alig haladja meg a 13 ezer darabot. Az anyagi támogatások egyedül a hívek részéről történő adományokból méríthettek, a könyvek gyarapítására jelenleg is évenként 3.000 Ft – ot tud biztosítani az egyházmegye.

Jelenleg a teológia az egész épület oktatói részében működik: 70 nappali tagozatos és 260 levelező tagozatos hallgatóval. Ez utóbbiakat a SZOTE oktatási épületében tanítjuk kéthetenként. A szociális körülményeket nem akarom ecsetelni, mert nyilvános panaszkodásra nem akarom felhasználni ezt az alkalmat.

Éppen a tisztázatlan jogviszony és a szobák visszaadásával járó kínlódas ügy tünteti fel a dolgot, mintha a két intézmény jelen vezetése kötélhúzásáról lenne szó. Nem akarunk ellenségeskedni, különösen nem a kollégium lakóinak számlájára. Éppen az előbb említett oktatási épület átengedését szeretném megemlíteni ismét: jóindulatot és megértést tapasztaltunk az Egyetem részéről, még ha a kérdés nagy gondot jelent is számukra.

A szemináriumok célja, hogy mint régen, ma is a határon innen és túl élő magyarság jövőd pap-

ságát készítsük fel: nem egymás ellen, hanem egymásért élő embereket szeretnénk mindkét intézményből útra bocsátani. Olyan embereket, akik nem a pozíciókért való küzdelemben, hanem a szellemi értékek megteremtésében fáradnak el.

Semmi mást nem szeretnénk, mint megfelelni korunk elvárásának és az erre való felkészüléshez biztosítani fiataljainknak azokat az elemi feltételeket, amelyek a nevelést lehetővé teszik.

dr. Sávai János
prefektus

EGÉSZSÉGES EGÉSZSÉGET

November 7-én ülésezett az EGÉSZSÉG – TESTI NEVELÉS konferencia – előkészítő Bizottság, Guba Ferenc professzor vezetésével. A konferencia azt a Szent-Györgyi Albert fogalmazta gondolatot kívánja kibontani, amelyet a tudós hat évtizeddel ezelőtt hangoztatott egy korabeli, testneveléssel kapcsolatos összejövetelen, értekezleten, melyet akkor Klébelsberg Kuno is megtisztelt jelenlétével. Ennek a máig érvényes, mi több érvényesebb eszmének lényege, hogy „a sport elsősorban szellemi fogalom.” Ebből következően sportolni, mozogni, egészséget őrizve – gyarapítva élni nem ráadás a tudományok elsajátítása mellett, hanem legfőbb kötelesség. Nincs előbbre való feladata a mai oktatásnak, pedagógusnak, mint ezt ápolni, tehát a fiatal ember személyiségét és fizikai lényét nevelni. Guba professzor többször hangoztatott nézete szerint nem jó kérdés, milyen tárgy helyett legyen testmozgás, mert ezt kell(lene) változtatni és középpontba állítani. Ha ez nem fog megtörténni, akkor a veszedelem terjed és egyáltalán nem képletesen, satnyul, gyöngül az ifjúság.

A konferencia dec. 14-én lesz, a szegedi Városházán, tervek szerint igen magas állami méltóság megnyitója és védnöksége mellett.

Egyetemünk részéről Guba Ferenc prof. elnökségével, a szervező bizottság tagjai: Benedek György prof., Zallár Andor könyvtár igazgató és Török Attila tudományos főmunkatárs. A felsoroltak nevében várjuk a segítséget Egyetemünk oktatói és dolgozói részéről...

TÚL AZ ELSŐ LÉPÉSEKEN...

(Szubjektív tudósítás a JATE-n belüli rendszerváltásról.)

Amikor Szerkesztő Barátom felkért ennek a cikknek a megírására, gondolkodás nélkül igent mondtam. Utána jöttem rá, hogy milyen nehéz csak az eddigi események krónikási feladatait is felvállalni úgy, hogy egy objektív képet is adjak. Tekintve az események sokaságát, némelyekben való személyes részvételemet, magának az „oktatói lét”-nek a szemléletmódját és azt, hogy nagyon távol vagyunk még attól az állapottól, amelyből visszatekintve értékelni lehet majd a rendszerváltás időszakát, oda jutottam, hogy eleve megmondom: szubjektív leszek! Szubjektív leszek, már abban is, hogy hol kezdődik (kezdődött) a rendszerváltás a József Attila Tudományegyetemen. Talán oktatói mivoltomból fakad, hogy szerintem az

első lépés

a JATE Oktatói Értekezlete, amelyet a (volt) Megyei Tanács Rákóczi-téri épületében tartottunk. (Nem tudom megállni, hogy ne villantsam fel az előttem lebegő jövőképet: nagy táblát látok az épület homlokzatán: SZEGEDI EGYETEM – UNIVERSITY OF SZEGED.) Tekintettel arra, hogy az eseményről az országos sajtó is beszámolt, általános érdeklődést keltett még a fővárosi felsőoktatási berkekben is. Az ülés nagyon aktív volt. Megnyilatkoztak azok, akik a rendszerváltásról elsősorban személyi kérdésekben gondolkodnak, majd azok, akik a „hiteles” emberek által vezetett „valódi átalakulás” hívei, végül azok, akik eddig, ha kényszerpályán haladva is, akartak és valamit tudtak tenni az egyetem haladása érdekében. Kétségtelenül ezek közé tartozott egyetemünk rektora, aki már ekkor kijelentette, hogy tisztségét az újonnan megválasztandó egyetemi vezető testület bizalmától

teszi függővé, nem titkolva, hogy a bizalmon nem csupán az egyszerű többségi szavazást érti. Az értekezlet fő eredményét végül is abban látom, hogy nem kérdőjelezte meg az akkor hivatalban lévő Egyetemi Tanács legitimitását (amelynek mandátuma egyébként 1990 októberéig szólt), így az Egyetemi Tanács által már az értekezlet másnapján megtehetővé vált az az

alapvető lépés,

amelynek során meghatározta az új Egyetemi Tanács összetételét, úgy, hogy tagjai:

- az egyetem rektora,
- a karok dékánjai,
- karonként választott 3-3 oktató vagy kutató,
- karonként választott 2-2 hallgató,
- a karon kívüli oktatók (beleértve a gyakorló iskolák oktatóit is) és kutatók által választott egy személy,
- az összes nem oktató és nem kutató dolgozók által választott egy személy,
- továbbá (egy évig) az egyetem előző rektora,

összesen 21-22 fő. Az Egyetemi Tanács meghatározta az új Egyetemi Tanács megválasztásának a módját is. Eszerint a választás kétfordulós, az első fordulóban (előválasztás) a szavazásra jogosult, a hivatalos szavazólapon megjelölt helyre annyi nevet írhat be, ahány személy az adott egységben egyetemi tanácstagnak választható. A második fordulóban, az előválasztásokon elnyert sorrendiség alapján, a megválasztható tanácstagok számánál háromszor több fő indul. A választás során első harmadba jutók az új Egyetemi Tanács tagjai, a második harmadba jutók a póttagok.

Még a nyári szünet előtt, illetve a nyári szünetben

lényeges lépések

következtek, amelyekről a Délmagyarország és a Szegedi Egyetem c. lapok rendszeresen beszámoltak.

Bejelentette megalakulását a „Mozgalom az egyetem megújításáért” c. csoport, amely alkalmat és lehetőséget kínált arra, hogy „ki-ki – korábbi és jelenlegi pártállásától, politikai nézeteitől függetlenül – elmondhassa gondolatait”. Éles vitaindítóként a csoport egyik tekintélyes tagja publikálta, hogy „az egyetemet az elmúlt évtizedekben egy szűk, az állampárttal szoros kapcsolatban álló csoport irányította, egymással cserélve a párt- és állami funkciókat”. A leendő vezetést illetően kiemelte, hogy „alapos megfontolást igényel, hogy az egyetem élére korábban, a pártállam által támogatott és már hosszabb ideig vezető funkcióban lévőket újraválasszuk-e”. Ezt a véleményt nagyon hamar követte egy ugyancsak tekintélyes, nagyműveltségű ember replikája, amely az előző véleményalkotót figyelmezteti arra, hogy „éppen azokat az elveket érvényesíti az egyetemi vezetők megválasztásánál, amelyek ellen hadakozik”.

Felújította tevékenységét a 80-as évek elején alakult „Jámbor Szándék” csoport, amely „autonóm külső politikai beavatkozástól, az oktatáson és a tudományos kutatáson kívül álló érdekektől független egyetemet” szeretne, amely „a szakértelem, az oktatás, a kutatás, az egyetem iránti elkötelezettség, az erkölcsi integritás értékein alapszik”. A csoport emellett úgy vélte, jobb lenne, hogy ha az új Egyetemi Tanács összetételéről és megválasztásának módjáról minden egyetemi polgár még egyszer véleményt nyilváníthatna... Végül, felül kerekedett a „Navigare necesse est” elv és

nem történt visszalépés.

Az 1990/91-es tanév kezdetét az egész ország érdeklődését kiváltó

hallgatói lépéssorozat

eseményei uralták, amelyeket egyrészt a hallgatók anyagi helyzetének kedvezőtlen alakítása,

másrészt a hallgatói képviselet eddigi rendszerének veszélybe kerülése motivált. Itt nem lehet cél ezeknek az eseményeknek a részletezése, (a miniszteri rendeletnek az Auditorium Maximumban való szét tépése, két nappal később ugyanott a miniszterelnök elleni hallgatói tüntetés, ezt követő héten a „felsőoktatás koporsójának” a Kárász-utcán való végighordozása, a budapesti tüntetés, végül tárgyalás a Művelődési és Közigazgatási Minisztériummal), de két dolgot mégis kiemelnek, mint a rendszerváltás jeleit. Az egyik az, hogy ezúttal senki sem „várta el”, hogy az oktatók a diákokat jobb belátásra bírják, csitítsák vagy nyugtassák, egyetemi hallgatóságunk felnőttként járhatott el. A másik, hogy az egyetemi ifjúság, más, fejlett demokráciák egyetemi ifjúságához hasonlóan politikai szeizmográfként is működött, mint a társadalom viszonylag független, kötöttségekkel legkevésbé szabályozható rétege.

Az említett eseményekkel párhuzamosan mind a hallgatói, mind az oktatói vonalon kezdetét vették az új Egyetemi Tanács megválasztását előkészítő

kampánylépések,

amelyek között a Szalonstúdió két adásában nekem is alkalmam nyílt eszmét cserélni az egyetem megújításáról, az egyetem fűtőkárával, valamint a „Jámbor Szándék” és a „Mozgalom az egyetem megújításáért” képviseelőivel. Úgy vélem, aligha véletlen, hogy az utóbbi csoport a második adáson már nem vett részt... Ez a csoport szemmel láthatóan nem tudta elfogadtatni azt a véleményét, hogy „az intézményi tanács tagjává választható oktató első sorban a professzor”. Elérték viszont – a „Jámbor Szándék” csoporttal egyetértésben – hogy az előválasztásokat közvetlenül megelőző JATE-Fórum, az új Egyetemi Tanács – eddig szokásos – 3 éves megbízatását – az új felsőoktatási törvény várható megjelenésétől függően – rövidebb, „1+X” időtartamra javasolja. Nem foglalt állást a Fórum arról a javaslatról, ami szerint az új Egyetemi Tanács fölé (vagy

mellé) lenne rendelve egy összegyűlt egyetemi küldöttgyűlés (vagy választmány).

A Fórum másnapján megkezdődtek a három napig tartó előválasztások, amelyek nagyon sok nevet hoztak javaslatba. (A TTK-n pl. 79-en kaptak szavazatot.) A következő héten, ugyancsak három napon át, tartottak a választások és ennek során kialakult az új Egyetemi Tanács. A megválasztott 10 oktató-kutató közül 4 egyetemi tanár, (közülük 3 akadémikus) 5 egyetemi docens és 1 egyetemi adjunktus. A 6 hallgató közül 3 a tanárszakos és 3 a nem-tanárszakos. Az eredmények azt mutatják, hogy a választók első sorban a személyi alkalmasság és nem az ilyen vagy olyan csoporthoz tartozás alapján voksoltak.

A választásokat követte az érdeklődés középpontjában álló lépés

a rektor iránti bizalmi szavazás, az új Egyetemi Tanács első ülésén. Ennek eredménye 8 igen, 10 nem és 2 tartózkodás volt, aminek következtében a rektor lemondott. Az Egyetemi Tanács jegyzőkönyvében megörökítendő köszönetet mondott a – szavai szerint – Cincinnatus módjára visszavonuló Rector Magnificusnak. Az Egyetemi Tanács 1 hallgatóval (a Hallgatói Tanács elnökével) megemelte szavazati jogú tagjainak számát és működési időtartamul elfogadta a már említett „1+X” évet. Figyelmet érdemel még a JATE-Fórum után szabad jelentkezés alapján létrejött Reformbizottság, amely

csendes lépésekben

de sorra megtárgyalja az egyetem jövőjét érintő érdemi kérdéseket (statutum, gazdasági, adminisztratív vezetés, universitas-gondolat stb.), amelyekről a rektorjelölteknek is nyilatkoznuk kell, hiszen a

következő lépés

az 1990. november 8-án du. 2 órakor összeülő, nyilvános egyetemi tanácsülés lesz, amely a rektorjelöltek programjai meghallgatása után választ, hogy kit ajánl – egy éves időtartamú megbízásra

– a Köztársasági Elnök felé a JATE rektorának.

Szeged, 1990. október 25.

Szalay István

MEGALAKULT A MEFTE

dr Csanádi Miklós professzor egy új, bejegyzett egyesület egyik alapító tagjaként nyilatkozott a SZOTE Naplónak.

A közelmúltban megkeresett dr Mihóczy László debreceni tüdőgyógyász professzor, hogy önkéntes kezdeményezéssel, a tagok felől építkezve megalakulóban van a *Magyarországi Egyetemi és Főiskolai Tanárok Egyesülete*. dr Kraszkó Pál professzor társammal csatlakoztunk a debreceni kezdeményezéshez és megalakult az Egyesület. Tudomásom szerint Szegeden, Pécsen és Budapesten is folyik a tagépítkezés. Persze a központ Debrecen, hiszen onnan indult az Egyesület. (Debrecen, Pf. 1. 4004, tel.: 52-14-928) Fontos megjegyzés, hogy nem csupán orvosegyetemi az Egyesület. Céljainkat illetően elsődlegesen érdekvédelmi feladataink vannak, illetve a szakmai tanácsadást, minősítést illetően is remélhetünk az Egyesülettől segítséget. Hasznosnak ítéljük, ha ebben a gyorsan változó világban megfelelő képviselettel rendelkezünk, hiszen adódhatnak olyan helyzetek, amikor úgy mond mástól nem számíthatunk segítségre. Egy professzor többnyire a munkavállalóval szemben, a munkaadót képviseli. Mondanom sem kell, politikamentes Egyesületünk. Bejegyzésünk megtörtént. Terveink között szerepel a területi tagozatok megszervezése, föltehetőleg ágazati bontásban is. Érdeklődést tapasztalni Egyesületünk iránt, ami kezdeményezésünket igazolja.

SZOTE HÍREK SZOTE HÍREK

– November 22-én 14 órakor hangzik el prof. dr. TELEGDY GYULA akadémiai székfoglalója, Budapesten az MTA székházában.

– Tájékoztatom Egyetemünk Polgárait, hogy dr. CSERNAY LÁSZLÓ tud. rektorhelyettes hivatalos megbízatása 1990. augusztus 31-én lejárt. Felkérésemre megbízott tud. rektorhelyettesként folytatta tevékenységét október 31-ig. Csernay professzor október 15-én kelt levelében közölte, hogy megbízatásáról október 31. dátummal lemond. Lemondását elfogadtam és november 1-től Egyetemünk Tudományos Bizottsága elnökét, dr. PAPP GYULA egyetemi tanárt bíztam meg ideiglenesen, az új egyetemi testületek megválasztásáig, hogy lássa el a tudományos rektorhelyettesi feladatokat.

dr. Szilárd János
rektor

Helyreigazítás:

Ezúton kér elnézést a szerkesztő, mert Csernay professzor levelének dátuma rosszul jelent meg a SZOTE NAPLÓ 4. számában, hiszen a helyes dátum itt is olvasható: 1990. október 15.

– dr. CSILLIK BERTALAN egyetemi tanárt az MTA Biológiai Osztálya tanácskozó tagjává választotta.

– dr. VARRÓ VINCE professzor október 24–27 között a Bajor Gastroenterológiai Társaság meghívására kongresszuson vett részt Straubingban.

– Az MTA Orvosi Tudományok Osztálya dr. SZARVAS FERENC professzort és dr. JULESZ JÁNOS professzort az MTA Endokrinológiai és Anyagcsere kutatásokkal foglalkozó Bizottság tagjává delegálta. A Bizottság szeptember 28-i alakuló ülésén prof. dr. TELEGDY GYULA akadémikust elnökévé választotta.

– Az MTA Orvosi Tudományok Osztálya az Atherosclerotikus, thromboembóliás és keringési megbetegedések kutatásával foglalkozó Bizottság tagjává delegálta dr. NAGY SÁNDOR és dr. CSANÁDY MIKLÓS professzorokat.

– prof. dr. DÉSI ILLÉS október 25–28 között a Rostocki Egyetem Farmakológiai és Toxikológiai

Intézetének meghívására szimpozionon vett részt és előadást tartott.

– dr. NAGYMAJTÉNYI LÁSZLÓ tud. főmunkatárs a WHO meghívására és költségén október 21–27 között toxikológiai továbbképző tanfolyamon vett részt Olaszországban.

– Egyetemünk Közegészségtani és Járványtani Intézetét meglátogatta további együttműködések megbeszélése végett dr. DAVID PHILIPS Ph.D. az Institute of Population Studies igazgatója Angliából.

– A SZOTE, a Magyar Higiénikusok Társasága délkelet-magyarországi Tagozata és a SZAB Környezetegészségügyi Munkabizottsága együttes tudományos ülést tart november 13-án 15 órakor a SZOTE Közegészségtani Intézet Berencsi-termében, az egészségügyben keletkező veszélyes hulladékok ártalmatlanításának problémáiról. Üléselnök prof. dr. DÉSI ILLÉS.

– Az MTA újjáalakult Humángenetikai Bizottságában a következő három éves ciklusban Egyetemünk részéről prof. dr. SZEMERE GYÖRGY és prof. dr. LÁSZLÓ ARANKA vesznek részt.

– A Nemzeti Testnevelési és Sport Tanács alakuló ülésén ANDRÁSFALVY BERTALAN miniszter átadta a Tanács tagjainak a megbízóleveleket. FRENKL RÓBERT a Tanács elnöke javaslatára elfogadták a határozatot, miszerint megerősítették korábbi döntéseiket a felsőoktatási intézmények testneveléséről, továbbá állásfoglaltak abban, hogy az intézményi autonómiában sem csökkenhetnek a testnevelés tárgyi és személyi feltételei.

– A MŰVELŐDÉSI KÖZLÖNY ezévi 19. száma tartalmazza a Magyar Köztársaság JÓ TANULÓJA – JÓ SPORTOLÓJA cím elnyerésének feltételeit.

– A MTA Kémiai Tudományok Osztálya tanácskozó tagjául választotta dr. BERNÁTH GÁBOR professzort.

– A Hallei Martin-Luther Egyetem Kémiai Szekciójáról dr. ROLAND SPITZER adjunktus és BERT NAUMANN gyógyszerész október 15-től fél éves ösztöndíjas tanulmányúton a Gyógyszerészeti Vegytani Intézetben tartózkodik.

SZOTE HÍREK

- Az MTA Orvosi Tudományok Osztálya az Onkológiai Bizottság tagjává választotta dr CZIGNER JENŐ és dr VADON GÁBOR professzorokat.

- Prof. dr VADON GÁBOR október 8-10-ig a Bergenben megrendezett Cardiovascularis Symposiumon vett részt.

- Ifj. dr HEINER LAJOS október 4-5-én, a Budapesten rendezett nemzetközi részvételű I. Magyar Neuroradiológiai Kongresszuson előadást tartott.

- dr BALI ILONA szeptember 22-29 között a Londonban rendezett Európai Ultrahang Társaság Kongresszusán vett részt.

- dr CSÓKÁSI ZSOLT október 3-6-ig Brezgenben tartózkodott, az Osztrák-Német és Svájci Ultrahang Társaság Kongresszusán.

- dr BEVIZ JÓZSEF október 3-5. között a Magyar Radiológus Társaság küldötteként Iasiban, a Román Radiológus Kongresszuson vett részt.

- dr VINCZE LÁSZLÓ tanársegéd távozott Egyetemünkről, hogy visszatérjen Tolna megyébe, ahol alorvosként folytatja majd munkáját. dr SÁNDOR LÁSZLÓ, a Traumatológiai Önálló Osztály vezetője ennek kapcsán tájékoztatja a SZOTE NAPLÓ olvasóit milyen alacsony az Osztály dolgozóinak munkabére, mert a Tanársegéd 1000.- Ft-ért változtatott munkahelyet. Meghírdetett állásukra is csak két személy jelentkezett. A Traumatológia mindenki által ismert alulfizettségét a SzMSzben leírtaknak megfelelően, a lehető leggyorsabban meg kell oldani.

- Egyetemünk felvételt nyert a CRS szervezetbe, az európai Rektorok Szövetségének Tanácsába, amely csatlakozásunkat is kifejezi az európai felsőoktatási szisztémához.

- SZÓTS LAJOS gazdasági főigazgató úr az Egyetemi Tanács ülésén FRÁTER LORÁND szb. titkár úr kérdésére azt a választ adta menza-ügyben, hogy feltehetőleg NOVEMBER VÉGÉN MEGNYÍLIK megszokott helyén a dolgozói étkezdé!!

MIT OLVASSUNK?

William Stevenson: Titkos háború c. eredetileg 1976-ban „A Man Called Intrepid” címen kiadott dokumentum kötetének ez évben megjelent fordítását, melyben az író a vele kettősen is névrokon Sir William Stephenson, a „Rettenthetetlen” fedőnevű brit titkosszolgálati személyiségnek állít emléket. Rajta keresztül bepillantunk azokba a II. világháború véres színjátéka mögötti, a könyv megjelenéséig szigorúan őrzött kulissza-titkokba, melyek a szövetségesek győzelmét a titkosszolgálat sajátos eszközeivel elősegítették. Az olvasó tudomást szerezhet azokról a „gyalogáldozatokról” is, akik az életre-halálra menő sakkjátszmában, a Hitler feletti győzelemért - ha kényszerűségből is - de meghozták.

A téma rokonsága miatt - a titkosság és annak felfedése okán - ide kívánczok „A cég árulója”, *Végvári József*, Havas Henrik segítségével megírt kis kommunikéje, melyben a kiérdemesült III/III-as osztálybéli ügynök ismert tettének rugóit feszegeti. De míg Stevenson ismert és ismeretlen hőseiről elhiszük, hogy eszközt szentesítő célok érvényesítői voltak, addig a körülmények által csaknem hitvány kukkolóvá degradálódott szegény őrnagy macskajaja legfeljebb szánalmat ébreszt bennünk, s aprócska sikerélményeit részvétellel nyugtazzuk.

„A polgár úgy érzi, hogy a titkos hatalom káros” - mondja az író Stevenson. „Az igazság valahol a kettő között van” - mondja a nagy Stevenson. „Egy eszményi világban semmilyen titkos tevékenységnek nincs helye. Mi azonban olyan világban élünk, amelyben ki sem nyilvánított ellenséges szándékok fenyegetnek... Íme tehát a talány... Hogyan őrizhetünk meg titkokat anélkül, hogy veszélyeztetnénk az alkotmányos jogrendet és a szabadság individuális garanciáit” - teszi fel a kérdést a „Rettenthetetlen”, aki az író Stevenson szerint megéreztte, hogy ekkor beszélgetésük legfontosabb kérdéséhez érkeztek, az egyéni szabadság kérdéséhez, melyet leginkább a totalitárius rezsimok veszélyeztetnek minden másként gondolkodóban elpusztítandó fenyegetést látva. A kérdésre a választ maga Sir William fogalmazza meg: „Ellenőrzött és szigorúan betartott garanciák kellenek, amelyek elejét vehetik minden fajta visszaélésnek. De mint minden vállalkozásban, itt is döntő szerepet játszik azoknak a jelleme és bölcsessége, akiket ezzel megbíznak.”

Szekeres Lenke

Felelős szerkesztő és korrektor: Tráser László
Számítógépes tördelés és tipográfia: Asztalos Tibor,
Herédi Katalin, Kukla Katalin, Varga György

Készült a SZOTE Hízi Nyomdájában,

Vezető: Nagy János

Technikai munkatárs: Halász Margit

Törzsszám: 698/1990